

УДК 351.75

ГЕРАСИМОВ А. Є.,

*курсант 1 курсу факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

Науковий керівник:

Токар А. А.,

*викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*

УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ТА ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ. ВІДМІННОСТІ ПОВНОВАЖЕНЬ І ПРАВ УКРАЇНСЬКИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ТА АМЕРИКАНСЬКИХ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ ПІД ЧАС ЗАСТОСУВАННЯ ФІЗИЧНОЇ СИЛИ, ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ, СПЕЦІАЛЬНИХ ЗАСОБІВ

В Україні існує спеціальні правила щодо застосування фізичної сили, якими регламентуються правоохоронці при виконанні своїх безпосередніх повноважень, покладених на них законом. Поліцейський може застосовувати певні заходи для припинення та профілактики правопорушень, а саме: примусові та превентивні.

Нормативні документи, які регламентують застосування спеціальних засобів, заходів фізичного впливу, вогнепальної зброї під час виконання службових обов'язків та спеціальних операцій, отримали назву «Основних принципів застосування сили і вогнепальної зброї посадовими особами з підтримки правопорядку», прийнятих восьмим Конгресом ООН про попередження, профілактику та припинення правопорушення і затверджених резолюцією Генеральною Асамблеєю ООН 40/146 від 13 грудня 1985 р.

Якщо звернутися до Декларації про поліцію, ухваленої рішенням Асамблеї Ради Європи від 08.05.1979 р., сутність діяльності поліцейських вбачається у захисті громадян та суспільства від насилля, пограбування та інших суспільно небезпечних дій. Особлива увага звертається на пріоритетність поглибленої професійної підготовки персоналу поліції із соціальних проблем, демократичних прав і свобод людини [1].

Порядок та вимоги щодо застосування заходів примусу: фізичної сили та використання спеціальних засобів. Ці прийоми повинні впливати на правопорушника так, щоб він таким чином припиняв свої протиправні діяння.

Що має ураховуватися поліцейським при застосуванні фізичної сили: націленість на підтримку правопорядку; спрямованість на захист життя громадян; мінімальність збитку, що спричиняється; диференційованість характеру та тяжкості засобів, що використовуються; гуманізм та гідність до громадян.

Застосування фізичної сили як один із видів примусових поліцейських засобів Національної поліції може використовуватися: у разі загрози життю чи здоров'ю поліцейського або інших громадян; для припинення правопорушення таким чином, щоб мінімальним об'ємом застосованої фізичної сили зробити максимальний ефект: припинити правопорушення та, якщо треба, затримати злочинця; якщо в застосуванні інших поліцейських заходів не має сенсу (Якщо, наприклад, особа починає на вас агресивно нападати, то ніякий превентивний захід не вирішить цю ситуацію).

Після застосування фізичної сили поліцейський зобов'язаний повідомити про це свого безпосереднього керівника, а той в свою чергу – відповідного прокурора, якщо застосування цього заходу призвело до завдання особі легких, середніх або тяжких тілесних ушкоджень [2].

Після повідомлення йде процедура розгляду цієї ситуації та вирішення питання щодо правомірності дій поліцейського: чи можна було застосувати інші заходи, щоб припинити дане правопорушення. Якщо – ні, то претензій до поліцейського немає і його дії вважаються найбільш раціональними та пропорційними в даному випадку. Якщо ж навпаки, то

правоохоронець понесе певну відповідальність і може за це сісти до в'язниці та отримати зобов'язання щодо виплати компенсацій особі, проти якої він застосовував цей захід.

Якщо ж наших поліцейських порівняти з американськими, то можна зрозуміти, що перелік випадків із застосуванням фізичної сили, вогнепальної зброї та спеціальних засобів набагато ширший, ніж в Україні. Наприклад, у них не існує заборони на застосування цих заходів проти жінок з явними ознаками вагітності, осіб немолодого віку, ніде це не закріплено [3].

Але, водночас, вони мають право на застосування фізичної сили та вогнепальної зброї та спеціальних засобів, якщо впевненні в доцільності цього заходу. Відомі неодноразові випадки вбивства дітей та малолітніх осіб, які просто випадково з'явилися в темну пору доби на вулицях міста з іграшковою зброєю в руках [4].

Як вказує Сергій Лук'янчук у своїх статті «Смертельна сила» зазначає, що у США існує такий термін «смертельна сила» - це один із видів примусу, при застосуванні якого діяння поліцейського можуть привести до каліцтва або навіть смерті правопорушника. Правоохоронець Сполучених штатів Америки також має право застосувати її, якщо у нього була достатня підстава (probable cause) вважати, що підозрювана особа спроможна нанести серйозні тілесні ушкодження йому чи іншим громадянам [5].

Застосування незаконного насильства з боку «нової» патрульної поліції патрульні пов'язують із значними психоемоційними навантаженнями, які призводять до професійної деформації та вигорання. За таких умов поліцейські перебувають у стресовому стані та інколи дають вихід емоціям через перевищення повноважень. Також патрульні підкреслили, що довіра з їх боку до психологічної служби була б вищою, а робота психологів ефективнішою, якщо б ці фахівці не були у штаті патрульної служби, а були незалежні від поліції. Внаслідок відсутності дієвої системи психологічного супроводу правоохоронців, останні вимушені шукати підтримку один у одного, або ж знаходити позитив у роботі [6].

Таким чином, можна зробити висновок, що законодавства США і України зовсім різні за своєю системою. Мають різноманітні підстави та вимоги щодо застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї. Якщо законодавство США робить акцент на збереженні життя і здоров'я поліцейського, то законодавство України спрямоване на підтримання безпеки громадян, включаючи самих злочинців та правопорушників. Тобто правоохоронці нашої держави мають дуже малі повноваження, громадяни можуть маніпулювати ними як хочуть, мотивуючись тим, що поліцейські дуже обмежені у своїх правах та будуть відповідати перед законом у випадку чого. У той час, як в Америці – навпаки, громадяни знають про неабиякі можливості поліцейських, які при найдрібнішій підозрі або порушенні можуть застосувати фізичну силу, вогнепальну зброю та спеціальні засоби.

Отже, на нашу думку, українські поліцейські повинні мати більше прав у сфері застосування фізичної сили, спеціальних засобів та вогнепальної зброї для підтримання громадського порядку та протидії злочинності, бо від здоров'я та життя правоохоронця залежить стан певної території, за яку він відповідає. Поліцейські повинні мати право на нормальну самооборону та розширення переліку підстав для захисту себе та інших громадян. А то виходить, що правоохоронець перед тим, як захистити застосувати примусовий захід, повинен бути впевненим у цьому, щоб потім прокурор не мав претензій до нього. Через деформування психіки поліцейського можна побачити, що іноді вони перевищують свої повноваження або просто губляться через хвилювання. В даний час актуальність і питома вага психологічних знань і технологій, що застосовуються в роботі з персоналом поліції, помітно перевищили частку психологічних знань і експертиз, використовуваних при вирішенні проблем боротьби зі злочинністю та розкритті злочинів. Також, проведення регулярних тренувань особового складу Національної поліції на реакцію та швидкість мислення правоохоронців, розробивши спеціальні програми та фабули, буде розвивати швидкість їх реагування в залежності від ситуації, яка склалася, а також за допомогою цього поліцейський здійснюватиме найбільш раціональний, безпечний захід. Цілковите аналізування та обговорення помилок після тренування допоможе робити вибір швидше, правильніше та доречніше.

Список бібліографічних посилань

1. Декларація про поліцію : від 08.05.1979 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_803 (дата звернення: 21.02.2020).
2. Про Національну поліцію : Закон України від 02.07.2015 № 580-VIII // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення: 21.02.2020).
3. United Nations Criminal Justice Standards for Peace-keeping Police // United Nations Civilian Police Handbook. New York, October 1995. URL: https://www.unodc.org/pdf/criminal_justice/UN_criminal_justice_standards_for_UN_police.pdf (дата звернення: 25.02.2020).
4. Rules of Engagement for the Police Component. United Nations Transitional Administration in East Timor, 2001. URL: <https://www.bocsar.nsw.gov.au/Documents/r59.pdf> (дата звернення: 23.02.2020).
5. Лук'янчук С. Смертельна сила. Чому поліція США не вагаючись стріляє у правопорушників: стаття // TEXTY.ORG.UA : сайт. 22.02.2016. URL: <http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/65476> (дата звернення: 20.02.2020).
6. Неналежне поводження в діяльності Національної поліції України: прояви, поширеність, причини : аналіт. звіт // Council of Europe : сайт. URL: <https://rm.coe.int/ill-treatment-in-police-final-ukr/16808b17ee> (дата звернення: 23.02.2020).

Отримано 23.03.2020

УДК 351.75

ГОРДЕЙЧЕНКО Р. Р.,

курсант 1 курсу факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Токар А. А.,

викладач кафедри тактико-спеціальної підготовки Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

УДОСКОНАЛЕННЯ ТАКТИКО-СПЕЦІАЛЬНОЇ ПІДГОТОВКИ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ

У даній роботі ми пропонуємо розглянути новий підхід щодо комплексного вивчення тактико-спеціальної підготовки майбутніми поліцейськими. Ми впевнені, що він буде всіляко сприяти виробленню необхідних навичок майбутнім правоохоронцям.

Ключові слова: тактична підготовка, правоохоронці, навчальні заклади МВС.

В наказі МВС України від 26.01.2016 №50 «Про затвердження положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України» чітко визначено порядок проведення, планування, організації та обліку занять, здійснення контролю знань, навичок та умінь осіб молодшого, середнього та вищого складу Національної поліції України. Зазначимо п.6 цього наказу, де сказано, що різновидами службової підготовки є тактична, вогнева та домедична підготовка. Визначимо, що згідно із чинним законодавством, під тактичною підготовкою слід розуміти комплекс заходів, які спрямовані на набуття поліцейськими навичок практичного застосування теоретичних знань щодо правильного оцінювання якихось конкретних подій разом із подальшим прийняттям правомірних рішень та психологічної готовності до дій у ситуаціях різних ступенів ризику [1].

Тактична підготовка – це не тільки набуття навичок, але і вдосконалення їх. На нашу думку, тактика-спеціальна підготовка відіграє велику роль та значимість у діяльності поліції,